

A hamisított áruk tényleges kereskedelmi útvonalainak feltérképezése

Vezetői összefoglaló

Előszó

A globalizáció, a kereskedelmi eljárások egyszerűsítése, valamint a szellemi tulajdon gazdasági jelentőségének növekedése előmozdítja a gazdasági növekedést. Ugyanakkor új lehetőségeket is teremt a bűnszervezetek számára ahhoz, hogy szélesebb körben és nagyobb léptékben fejtsék ki tevékenységüket, élőködve a szellemi tulajdonon és hamisított árukkal szennyezve a kereskedelmi útvonalakat. Ez súlyos következményekkel jár a gazdaságra nézve. A hamisított áruk kereskedelme nemcsak a gazdasági növekedés tekintetében káros, hanem aláássa a jó kormányzást, a jogállamiságot és a polgárok kormányokba vetett bizalmát is, és végső soron veszélyeztetheti a politikai stabilitást. Egyes esetekben a hamisítványok súlyos egészségügyi, biztonsági és környezeti hatásokkal is járhatnak.

A hamisított áruk kereskedelmi útvonalaiival kapcsolatos pontos információk elengedhetetlenek ahhoz, hogy hatékony kormányzati válaszlépéseket lehessen kialakítani e problémával szemben. A hamisítványok kereskedelmi útvonalainak bonyolult volta hatalmas akadályt jelenthet a bűnüldöző szervek számára.

Nagy örömünkre szolgál, hogy intézményeink együtt tudtak működni annak érdekében, hogy a hamisított termékek kereskedelmi útvonalainak feltérképezése céljából elemezzenek egy egyedülálló globális adatállományt a vámhatóságok általi lefoglalásokról. Emellett köszönetet mondunk a Vámigazgatások Világszervezetének, az Európai Bizottság Adóügyi és Vámuniós Főigazgatóságának, valamint az Egyesült Államok Belbiztonsági Minisztériumának a szellemi tulajdonhoz fűződő jogokat sértő termékek vámhatóságok általi lefoglalására vonatkozó kiváló adatok biztosításáért.

Meggyőződésünk, hogy ez a kutatás jelentősen hozzá fog járulni a hamisított és kalóztermékek kereskedelmének megértéséhez. Bízunk benne, hogy segíteni fogja a kormányokat a célzott szakpolitikai válaszlépések kialakításában és az e jelenség leküzdésére szolgáló irányítási keretek megerősítésében.

António Campinos,
az EUIPO ügyvezető
igazgatója

Rolf Alter,
az OECD-GOV igazgatója

Előszó

A hamisítás és a kalózkodás, és különösen a hamisítványokkal való kereskedelem növekvő hatóköre és nagyságrendje alapvető kihívást jelent az egyre inkább az innovációra épülő globális gazdaság számára. Az e gyakorlatokból adódó gazdasági veszély aláássa az innovációt és gátolja a gazdasági növekedést, miközben kedvezőtlen egészségügyi és biztonsági hatásokkal jár a kormányokra, a vállalkozásokra és a fogyasztókra nézve. E tevékenységekben egyre nagyobb szerepet játszanak a bűnszervezetek, amelyek jelentős hasznot húznak a hamisítással és a kalózkodással összefüggő jövedelmező műveletekből.

Jelen tanulmányt az OECD és az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala (EUIPO) közösen készítette annak céljából, hogy szilárd empirikus bizonyítékokkal szolgáljon a politikai döntéshozók számára e fenyegetéssel kapcsolatban. Amint azt „*A hamisított és kalózáruk kereskedelme: a gazdasági hatások feltérképezése*” című 2016. évi OECD–EUIPO jelentés bemutatja, 2013-ban a világkereskedelem mintegy 2,5%-át tette ki a hamisított és kalózáruk kereskedelme, és ez az arány még magasabb, ha csupán az Európai Uniót nézzük, ahol az az import 5%-át tette ki.

A 2016-ban elvégzett elemzés során az is megállapítást nyert, hogy a hamisított és kalóztermékek kereskedelmében érintett felek jellemzően bonyolult kereskedelmi útvonalakon végzik a szállítást. Az elemzést kiegészítve ez a jelentés ágazatonként megvizsgálja a hamisítványok származási helyének kérdéskörét, azonosítva a termékeket előállító gazdaságokat és a kereskedelmen belül tranzitpontokként szolgáló gazdaságokat is.

Az elemzés azt mutatja, hogy valamennyi vizsgált kategóriát tekintve Kína a hamisított áruk első számú előállítója, míg Hongkong (Kína), az Egyesült Arab Emírségek és Szingapúr a hamisított áruk kereskedelmének globális csomópontjai. Az elemzés számos regionális és ágazatspecifikus mintázatra is rávilágít.

Ez a jelentés két egyformán jogos szakpolitikai aggályra épül. Az egyik az, hogy milyen hatással járnak a bűncselekménynek minősülő és tiltott kereskedelmi tevékenységek a jó kormányzásra, a közbiztonságra és a jogállamiságra nézve. A másik az, hogy milyen káros hatást gyakorol a hamisított áruk kereskedelme a jogosultak legitim versenylőnyére és ebből következően az innovációra, a foglalkoztatásra és a hosszú távú gazdasági növekedésre.

Az OECD-nél ez a vizsgálat a Magas Szintű Kockázati Fórum tiltott kereskedelemmel szembeni munkacsoportjának (TF-CIT) keretében készült, amely bizonyítékokon alapuló kutatásra és fejlett elemzésekre összpontosít annak érdekében, hogy segítse a politikai döntéshozókat a piac tiltott kereskedelem által kihasznált és létrehozott sérülékenységeinek feltérképezésében és megértésében.

A jelentést Piotr Stryszowski vezető közgazdász és Florence Mouradian, az OECD Közigazgatási és Területfejlesztési Igazgatóságának közgazdásza készítette Michał Kazimierzczakkal, az EUIPO alá tartozó szellemi tulajdoni jogsértések európai megfigyelőközpontjának közgazdászával, Stéphane Jacobzone tanácsadó (OECD) és Nathan Wajzman vezető közgazdász (EUIPO) felügyelete alatt. A szerzők hálásak Peter Avery (OECD) közreműködéséért.

A szerzők köszönetet kívánnak mondani az OECD szakértőinek, akik értékes tudásanyaggal és ismeretekkel szolgáltak számukra: ők Dominique Guellec, Przemysław

Kowalski és Monika Sztajerowska. A szerzők emellett köszönetüket fejezik ki az OECD tagországaiból származó szakértőknek és a különféle szemináriumok és műhelytalálkozók résztvevőinek értékes támogatásukért. Külön elismerés illeti az USA Szabadalmi és Védjegy hivatala részéről Asrat Tesfayesust, valamint az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontja részéről Nikolaus Thummot.

Az OECD Titkársága köszönetet mond Liv Gaunt, Fiona Hinchcliffe és Andrea Uhrhammer szerkesztéshez és a kiadvány elkészültéhez nyújtott segítségéért.

Az e tanulmányban bemutatott mennyiségi kutatás a vámhatóságok általi lefoglalások Vámigazgatások Világszervezete (WCO) által biztosított bőséges, globális adatbázisára támaszkodott, amelyet az Európai Bizottság Adóügyi és Vámuniós Főigazgatósága, az Egyesült Államok Vámügyi és Határvédelmi Hivatala, valamint az Egyesült Államok Bevándorlási és Vámhivatala által közölt regionális adatok egészítettek ki. A szerzők köszönetüket fejezik ki az adatokért és az említett intézmények által nyújtott értékes támogatásért.

Összefoglalás

A hamisított és kalóztermékek kereskedelme az egész világot érintő jelenség, amelynek hatóköre és nagyságrendje egyre nő. A globalizáció, a kereskedelmi eljárások egyszerűsítése, valamint a szellemi tulajdon gazdasági jelentőségének növekedése egyrészt erősíti a gazdasági növekedést, másrészt viszont új lehetőségeket teremt a bűnszervezetek számára ahhoz, hogy szélesebb körben és nagyobb léptékben fejtsék ki tevékenységüket, ami súlyos negatív következményekkel jár a gazdaságra és a társadalomra nézve. A hamisított és kalózáruk kereskedelme emellett aláássa a jó kormányzást, a jogállamiságot és a polgárok kormányokba vetett bizalmát is, és végső soron veszélyeztetheti a politikai stabilitást.

A hamisított és kalóztermékek kereskedelmében érintett felek jellemzően bonyolult kereskedelmi útvonalakon, számos közbenső ponton keresztül végzik a szállítást. A tranzitpontokat arra használják, hogy i. megkönnyítsék az okmányok hamisítását az eredeti kiindulási pont álcázása érdekében, ii. elosztóközpontokat hozzanak létre a hamisított és kalózáruk számára, valamint iii. átsomagolják vagy átcímkezzék az árukat. Ezenkívül miközben a hamisított áruk behozatalát a helyi bűnüldöző szervek legtöbbször figyelik, a tranzitáruk gyakran kívül esnek a hatókörükön, amiből adódóan azokat kisebb valószínűséggel tartóztatják fel.

Ez a tanulmány a hamisított és a kalóztermékek globális kereskedelméhez kapcsolódó bonyolult útvonalakat vizsgálja. Fontos megjegyezni, hogy az, hogy valahol magasabb a vámhatóságok általi bejelentett lefoglalások aránya, valamint az, hogy a bejelentett becslések szerint az adott országból inkább származnak hamisított termékek (GTRIC-e pontszám), nem szükségszerűen utal arra, hogy az adott gazdaság jelentős előállítója a hamisítványoknak. Az e tanulmányban foglalt elemzés egy sor statisztikai szűrőt alkalmaz ahhoz, hogy alaposabban tisztázza a jelentős származási országok szerepét. Azonosítja a kulcsfontosságú előállító gazdaságokat és a fő tranzitpontokat azon tíz legfontosabb ágazat tekintetében, amelyek különösen ki vannak téve a hamisításnak. Ezek az ágazatok számos különféle, fokozott szellemi tulajdonjog-igényű forgalmazható terméket ölelnek fel, az élelmiszerekhez vagy a kozmetikai cikkekhez hasonló napi fogyasztási cikkektől kezdve a vállalkozások számára kínált (B2B) termékekig, például az alkatrészekig és a számítógépes chippekig. Ezen ágazatokban a hamisítványok kereskedelmének összértéke 2013-ban elérte a 284 milliárd USA-dollárt (2013-ban 208 milliárd euró), ami a hamisított áruk teljes becsült kereskedelmének több mint fele.

Az elemzés szerint a tíz vizsgált kategória közül kilencben a Kínai Népköztársaság (a továbbiakban: Kína) a hamisított áruk első számú gyártója. Emellett több ázsiai gazdaság, köztük India, Thaiföld, Törökország, Malajzia, Pakisztán és Vietnam számos ágazatban jelentős előállító, még ha szerepük jelentősen elmarad is Kínáéhoz képest. Bizonyos ágazatokban – például a bőráruk, az élelmiszerek és a kozmetikai cikkek területén – jelentős előállítónak tűnik Törökország, ahonnan a termékeket közúton fuvarozzák az Unióba.

Az adatok alapján több jelentős, a hamisítványok kereskedelméhez használt tranzitpont azonosítható, köztük Hongkong (Kína), az Egyesült Arab Emírségek és Szingapúr, amelyek valamennyi elemzett termék kategóriában bonyolítanak kereskedelmet hamisított árukkal. A

hamis áruk konténerekben érkeznek nagy mennyiségben, majd kis csomagokban, postán vagy futárszolgálatokon keresztül küldik őket tovább.

Emellett létezik néhány jelentős regionális tranzitpont. Így például több közel-keleti gazdaság (például az Egyesült Arab Emírségek, Szaúd-Arábia és Jemen) jelentős tranzitpont az Afrikába szállítandó hamisított áruk tekintetében. Négy tranzitpont – Albánia, Egyiptom, Marokkó és Ukrajna – különös jelentőséggel bír az Unióba szánt hamisítványok elosztása tekintetében. Végezetül Panama fontos tranzitpont az Egyesült Államokba irányuló hamisítványok számára.

Mindemellett az adatok azt mutatják, hogy számos kereskedelmi útvonalon a kisebb szállítmányok és csomagok jellemzőek, ami tükrözi a postai és futárszolgáltatások költségeinek csökkenését, valamint az internet és az e-kereskedelem nemzetközi kereskedelmen belüli növekvő jelentőségét. Átlagosan az összes szállítmány mintegy 43%-át tíznél kevesebb tételből álló szállítmányok tették ki.

Ez az elemzés információkkal szolgálhat az egyes kormányok között vagy regionális, illetve globális szinten folytatott, a hamisított és kalózáruk kereskedelmének megelőzését, csökkentését vagy akadályozását célzó szakpolitikai vitákhoz. Segíthet a célzottabb szakpolitikai válaszlépések kialakításában az e kockázat kezelésére szolgáló irányítási keretek megerősítése érdekében. A jelentés mélyrehatóbb elemzést sürget annak érdekében, hogy hatékony végrehajtási és irányítási keretrendszereket lehessen kidolgozni az alábbi három területen:

- a szabadkereskedelmi zónák szerepe az átrakódások tekintetében;
- a kis szállítmányokkal kapcsolatban felmerülő, felderítéssel kapcsolatos problémák;

a származási országok gazdasági jellemzői, beleértve a hamisítás intenzitása, valamint a szabadkereskedelemmel, a kormányzás minőségével és a közigazgatás integritásával kapcsolatos mutatók közötti számszerű kapcsolatot.